

xizmus musí zásadne polemizovať, určitý stupeň vedeckosti v niektorých ohľadoch. (Treba pritom poznamenať, že pri hodnotení svetonázoru nie je vedeckosť jediným kritériom.) Ďalším, rovnako dôležitým znakom je *ideologické zameranie* svetonázoru. (Avšak to je osobitný problém.) Musíme teda diferencovať, pokiaľ ide o mieru vedeckosti rozličných filozofií a z tohto hľadiska k nim i k svetonázorom, ktoré si ich berú za filozofický základ, pristupovať. Striktné delenie na *vedecký a nevedecký svetonázor* platí iba vtedy, keď uvažujeme o extrémnych a idealizovaných prípadoch. Obyčajne je situácia zložitejšia. Pokiaľ ide o marxistický svetonázor, netreba zabúdať, že vedeckosť nie je neodnímateľným atribútom, ale že tento prívlastok si určitá filozofia a svetonázor musí vy dobyť, a čo je ťažšie, ustavičnou úmornou prácou udržiavať.

ÚVOD DO FORMÁLNEJ LOGIKY (I)*

PAVEL CMOREJ

FORMÁLNA LOGIKA A LOGICKÁ ŠTRUKTÚRA JAZYKA

Napriek tomu, že väčšina logikov zastáva viac-menej jednotný názor na logiku, jej predmet a metódy, zdá sa, že dodnes nejestvuje presná definícia logiky, ktorá by bola všeobecne prijatá. Nazdávame sa, že by ani nebolo celkom vhodné začínať niektorou z presnejších definícií, pretože každá z nich je pomerne náročná: pochopil by ju primerane iba čitateľ, ktorý je s mnohými poznatkami logiky už oboznámený.¹ Uspokojíme sa s voľnejším vymedzením, podľa ktorého *formálna logika* je veda, ktorá sa zaoberá pravidlami (jazykovými schémami) správneho usudzovania. Pravda, ani toto vymedzenie nie je natolko voľné a nenáročné, že by ho bolo možné správne pochopiť a adekvátne interpretovať bez znalosti niekoľkých elementárnych pojmov a poznatkov formálnej logiky. Bez nich by sme toto vymedzenie nemohli ani dôkladnejšie rozobrať, spresniť a doplniť. O to by sme sa tu chceli pokúsiť a tým získať dostatočne vyhovujúcu charakteristiku formálnej logiky. A preto sa už v úvodnej prvej časti pustíme do konkrétnejšej logickej problematiky, nevyhnutnej nielen pre správne pochopenie nášho vymedzenia, ale aj pre zvládnutie ďalšieho výkladu. Najprv však budeme musieť objasniť, z akého aspektu sa logika zaoberá usudzovaním a pripraví si tak pôdu pre adekvátnu interpretáciu výrazu „pravidlo správneho usudzovania“.

* Tento „Úvod do formálnej logiky“ — od Pavla Cmoreja, pracovníka Katedry logiky pri FFUK v Bratislave, budeme uverejňovať na pokračovanie vo všetkých ďalších číslach Filozofie, ktoré vyjdú zhruba v najbližších dvoch rokoch. Ide o populárny a stručný náčrt základov modernej logiky, určený najmä filozofom, poslucháčom filozofie a učiteľom logiky na stredných školách. Pretože autor nepredpokladá u čitateľa nijaké znalosti z formálnej logiky, môže ho čítať každý začiatočník, ktorý sa nedá odradiť prípadnými ťažkosťami. Úvod bude mať tri časti:

I. Formálna logika a logická štruktúra jazyka,

II. Výroková logika,

III. Predikátová logika (prvého stupňa).

Približne možno predpokladať, že I. časť vyjde ešte v tomto ročníku, II. časť v XXIII. roč a III. časť v XXIV. roč.

Redakcia

¹ Nie náhodou českí autori K. Berka a M. Mleziva venovali problematike spojenej s vymedzením logiky celú knihu. Pozri K. Berka — M. Mleziva, *Co je logika*. Praha 1962.

Pri tejto príležitosti zavedieme niekoľko termínov zo všeobecnej teórie jazykových znakov a jazykov — semiotiky. Mnohé z nich budeme totiž v priebehu ďalšieho výkladu občas potrebovať. Potom sa sústredíme na analýzu logickej štruktúry jazyka. Pri tejto analýze ukážeme, z akého hľadiska si logika všima a analyzuje jazyk a vymedzíme termín „pravidlo usudzovania“. A v závere sa opäť vrátíme k nášmu vymedzeniu logiky

§ 1. Usudzovanie a jazyk

Usudzovanie je zložitý myšlienkový proces, pri ktorom na základe určitých poznatkov (ktoré sa nazývajú *premisami*) alebo *predpokladov* dochádzame k novým poznatkom — *záverom*. Konkrétny priebeh a zákonitosti tohto psychického procesu skúma psychológia a zo svojho špecifického zorného uhla sa oň zaujímajú aj niektoré iné vedecké disciplíny (napr. gnozológia, metodológia vied a iné). Pozornosť logiky sa sústreďuje výlučne na štúdium úsudkov formulovaných v nejakom jazyku, na analýzu jazykovej podoby úsudkových procesov. Neskúma usudzovanie ako proces, svoju pozornosť zameriava iba na jazykové výrazy, na vety, ktoré vystupujú v tomto procese len ako zložky premís a záverov,² na logickú štruktúru týchto viet, na vzťahy medzi ich štruktúrami a z určitého hľadiska (ktoré objasníme neskôr) aj na vzťahy týchto viet k predmetom, o ktorých sa v nich hovorí. Samotné myšlienky, ktoré vstupujú do konkrétneho úsudkového procesu ako premisy alebo závery, sú veľmi zložené, dosiaľ pomerne málo prebádané psychické akty. Logika sa ani nezaujíma o takto komplexne chápané premisy a závery, resp. vzťahy medzi nimi, a je viac ako pravdepodobné, že ani ďalší vývoj logiky k tomu nepovedie. Preto keď budeme ďalej hovoriť o premisách a záveroch, vždy budeme mať na mysli výslovne formulované jazykové výrazy, vety, vyjadrené v určitej sústave jazykových znakov a pod *úsudkom* budeme rozumieť taký rad týchto viet, v ktorom bude nejakým spôsobom vyznačené, ktoré vety sú premisy a ktorá veta je záver.³ Spravidla to bývajú vety napísané alebo vytlačené na papieri (prípadne na inom podklade), ktoré sú ľahko prístupné bezprostrednému skúmanju, ale rovnako by to mohli byť aj vety zaznamenané na magnetofónovej páske, gramofónovej platni a podobne. Z praktických dôvodov logici sa obmedzujú na štúdium napísaných alebo vytlačených jazykových výrazov. Týmto výrazom sa tiež hovorí grafické jazykové výrazy a jazyky, v ktorých sa vyskytujú len grafické výrazy, sa nazývajú *grafickými jazykmi*. Pri dorozumievaní sa najčastejšie používajú tzv. *akustické jazyky* (napr. hovorená slovenčina, nemčina atď.). Okrem grafických a akustických jazykov jestvuje aj niekoľko iných druhov jazykov, ktoré sa používajú zriedkavejšie; medzi ne patria napr. jazyky svetelných signálov používané v doprave, gestikulačno-mimické jazyky, ktorými sa dorozumievajú hluchonemí a iné. Jednotlivé druhy jazykov sa tu rozlišujú podľa toho, aká je tzv. *materiálna stránka* jazykových výrazov (t. j. či jazykové výrazy sú nejaké škrvny atramentu, tlačiarskej černe alebo farby na nejakom podklade, resp. nejaké vyvýšeniny či vrypy v ňom, alebo nejaké zvuky, alebo posunky a podobne). Naznačené rozlišovanie nemá pre logiku mimoriadny teoretický význam, a preto ho tu nebudeme ďalej rozvádzať a spresňovať.

² Ak sa premisy a závery chápu ako psychické akty, myšlienky, z ktorých okrem iných zložiek možno vyčleniť aj v duchu alebo nahlas vyslovené jazykové výrazy.

³ Bežnejšie širšie chápanie, podľa ktorého úsudok, premisy i závery sú určité psychické akty, tu opustíme, pretože podlieha kompetencii iných vied.

Podľa povahy pôvodu a vzniku jazyky sa delia na

- (i) prirodzené,
- (ii) umelé,
- (iii) miešané.

Prírodné jazyky sa vyznačujú tým, že vznikli a vyvíjali sa živelne, prirodzenou historickou cestou. Medzi ne patria predovšetkým určité fragmenty národných jazykov, zbavené odborných a vedeckých termínov, skratiek a všetkých tých výrazov, ktoré nevznikli živelne, ale boli do jazyka zavedené cielavedome, na základe určitej dohody. Zväčša sú to jazyky veľmi zložitú, z logického hľadiska plné mnohoznačných, nejasných výrazov a väzieb, ktoré často nemálo komplikujú a sťažujú analýzu logickej stavby viet a úsudkov.

Na rozdiel od prirodzených *umelé jazyky* vznikli a vznikajú plánovite a cielavedome. Konštruujú sa prevažne pre potreby určitej vedy alebo jej čiastkovej disciplíny, ale možno sa s nimi stretnúť aj v technike, priemysle, doprave a v iných oblastiach.⁴ Výrazy mnohých umelých jazykov, najmä vedeckých, skladajú sa z osobitne zavedených symbolov a značiek, ktoré umožňujú prehľadnejšie a podstatne presnejšie formulovať poznatky príslušnej vedeckej disciplíny. Také symboly a značky nachádzame napríklad v jazyku algebry, chémie alebo modernej logiky. Značnú časť výrazov v umelých jazykoch vied (resp. v zárodkoch alebo fragmentoch týchto jazykov) tvoria odborné termíny.

V *miešaných jazykoch* sa okrem výrazov, ktoré vznikli živelne, vyskytujú aj výrazy zavedené zámerne a cielavedome. Miešaným jazykom sú obyčajne napísané vedecké publikácie alebo učebnice z matematiky, logiky, fyziky, chémie a iných vied. Vcelku sa vo vedách zatiaľ najčastejšie používajú miešané jazyky.

Moderná logika pracuje prevažne s umelými jazykmi, ktoré používajú špeciálnu symboliku,⁵ preto sa často nazýva *symbolickou logikou*. Vznik a vývoj modernej logiky je nemysliteľný bez zavedenia umelých symbolických jazykov. Pravidlá správneho usudzovania sú totiž akési schémy, skelety správnych úsudkov, vyjadrených v určitej jazykovej podobe. Tieto schémy sa skladajú z logických schém premís a záveru, t. j. zo schém, ktoré už svojou vonkajšou syntaktickou stavbou ukazujú, akú logickú štruktúru majú mať premisy a záver, aby príslušný úsudok bol správny. Túto štruktúru môžu jednoznačne a prehľadne zobraziť iba schémy skonštruované v umelom jazyku, očistenom od mnohoznačných a nejasných výrazov a zvrátov, ktorými prirodzené jazyky logickú štruktúru viet skôr zakrývajú, než ukazujú. Iba po zavedení umelých výrazových prostriedkov sa mohli logici pustiť do hľadania a rozpracovania presných metód, pomocou ktorých možno zistiť, či tá-ktorá daná schéma je schémou správnych úsudkov, alebo nie.

Pri rozlišovaní jazykov podľa materiálnej stránky ich výrazov, aj pri ich delení na prirodzené, umelé a miešané sme vychádzali z veľmi širokého chápania jazyka, podľa ktorého *jazykom* je ľubovoľná sústava materiálnych objektov alebo zmien,

⁴ Medzi umelé jazyky patrí napríklad aj esperanto.

⁵ Poznemenávame, že to nie sú jazyky v pravom zmysle slova, pretože niektoré výrazy v nich sú bez významu (napríklad tzv. nešpecifikované konštanty nič neoznačujú a niektoré druhy premenných nemajú nijakú oblasť premennosti — o týchto pojmoch budeme hovoriť v § 2). Dá sa tu hovoriť nanajvýš o akýchsi kostrách, schémach jazykov, z ktorých možno konkrétny jazyk získať udelením významu všetkým tým výrazom, ktoré ho nemajú. Napriek tomu v zhode so zaužívaným zvykom budeme v tejto súvislosti aj naďalej používať termín „jazyk“.

pomocou ktorých môžeme vyjadrovať svoje myšlienky a dorozumievať sa s inými ľuďmi.⁶ Aby nejaká sústava hmotných objektov alebo zmien mohla plniť túto funkciu, treba určiť, čo označujú alebo vyjadrujú najjednoduchšie objekty (prípadne zmeny) tejto sústavy, ktoré sa často nazývajú *znakmi*, ďalej ako možno z tých najjednoduchších prvkov (objektov alebo zmien) budovať zložitejšie výrazy a zároveň aj to, čo vyjadrujú alebo označujú zložené výrazy. Presnejšie, *jazykom* je ľubovoľná sústava materiálnych objektov alebo zmien, pre ktoré platia jednak

(i) pravidlá, ktoré určujú, aké postupnosti týchto objektov alebo zmien sú správne utvorené výrazy, jednak

(ii) pravidlá, určujúce, čo označujú (na čo sa vzťahujú) jednotlivé správne utvorené výrazy. Všeobecná teória jazykových znakov a jazykov, ktorá sa opiera o také široké vymedzenie jazyka, nazýva sa *semiotika*. Podľa semiotiky ľubovoľný jazyk možno skúmať z hľadiska syntaktického, sémantického a pragmatického; vzhľadom na to semiotika sa delí na tri základné disciplíny: a) syntaktiku, b) sémantiku, c) pragmatiku.

Syntaktika sa obmedzuje na štúdium vzťahov medzi samotnými jazykovými výrazmi, pričom abstrahuje od používateľa jazyka ako aj od predmetov, ktoré tieto výrazy označujú. *Sémantika* sa sústreďuje najmä na analýzu vzťahov medzi jazykovými výrazmi a predmetmi, na ktoré sa tieto výrazy vzťahujú (ktoré tieto výrazy označujú). Pri tejto analýze sémantika vychádza z poznatkov syntaktiky. *Pragmatika* berie do úvahy aj používateľa jazyka a zameriava sa hlavne na vzťahy používateľa jazyka k jazykovým výrazom. Pritom sa spravidla opiera o určité poznatky syntaktiky aj sémantiky.

Pri čisto syntaktickom skúmaní nejakého jazyka odhliadame nielen od jeho používateľov a ich vzťahov k jazykovým výrazom, ale aj od významu týchto výrazov, ktoré skúmame len ako určité hmotné objekty alebo procesy. Všimneme si pritom ich vonkajšiu štruktúru (čiže to, akým spôsobom sú zložené z najjednoduchších objektov alebo zmien) a ich vzájomné štrukturálne vzťahy a vlastnosti. K týmto vzťahom patrí vzťah, ktorý jestvuje medzi nejakým výrazom v_1 a výrazom v_2 vtedy, keď v_1 je časťou výrazu v_2 (časťou výrazu „ $2+3=6$ “ je napr. výraz „ $2+3$ “) alebo vzťah, ktorý existuje medzi výrazmi v_1, v_2, v_3, v_4 práve vtedy, keď výraz v_1 možno získať z výrazu v_2 tak, že výraz v_3 , vyskytujúci sa vo výraze v_1 ako jeho časť, nahradíme výrazom v_4 (taký vzťah existuje napr. medzi výrazmi „ $2+3$ “, „ $x+3$ “, „ x “, „ 2 “) a podobne. Dôležitou vlastnosťou tohto druhu je napr. dokázateľnosť alebo vlastnosť byť formulou, ktoré prislúchajú niektorým výrazom umelých jazykov logiky, matematiky a iných vied. Štúdiom takých vzťahov a vlastností sa zaoberá syntaktika. Sú to vzťahy a vlastnosti podmienené výlučne vonkajšou materiálnou skladbou jazykových výrazov; týmto vzťahom a vlastnostiam budeme hovoriť *syntaktické*.

Pri sémantickej analýze jazyka sústreďujeme pozornosť najmä na vzťahy jazykových výrazov k predmetom, o ktorých možno pomocou týchto výrazov v danom jazyku hovoriť. Medzi najdôležitejšie vzťahy tohto druhu patrí vzťah označenia. Tento vzťah existuje napr. medzi výrazom slovenského prirodzeného jazyka „najvyšší vrch vo Vysokých Tatrách“ a Gerlachom alebo medzi výrazom jazyka aritmetiky „ $1+1$ “ a číslom 2. Iným významným vzťahom existujúcim medzi niektorými jazykovými výrazmi a mimo-

⁶ Bežne sa totiž pod jazykom rozumie iba nejaký národný jazyk, pričom sa obyčajne neberie do úvahy rozdiel medzi jeho grafickou a akustickou podobou. Rozlišovanie medzi grafickou a akustickou slovenčinou, nemčinou atď. nemožno pokladať za zbytočné a malicherné punktičkárstvo. Pre určité úvahy je rozdiel medzi grafickou a akustickou podobou nejakého národného alebo iného jazyka veľmi dôležitý. Narážame naň i v procese dorozumievania sa medzi ľuďmi. Sú predsa ľudia, ktorí ovládajú len grafickú alebo len akustickú slovenčinu, angličtinu a podobne.

jazykovými predmetmi je vzťah splňania, ktorý vymedzíme neskôr. S týmito a inými podobnými vzťahmi úzko súvisia aj niektoré vlastnosti jazykových výrazov a niektoré vzťahy medzi nimi. Máme na mysli tie vlastnosti a vzťahy, ktoré závisia od vzťahov jazykových výrazov k mimojazykovým objektom. (Mimojazykovými objektmi môžu byť aj jazykové výrazy, ale vždy iba výrazy nejakého iného jazyka.) Skutočnosť, či nejaký výraz v má takú vlastnosť alebo či medzi výrazmi v_1, \dots, v_n existuje taký vzťah závisí od toho, v akých vzťahoch je výraz v alebo výrazy v_1, \dots, v_n k mimojazykovým objektom. Takou vlastnosťou je napr. pravdivosť, resp. nepravdivosť viet. Veľmi významným vzťahom tohto druhu je vzťah logického vyplývania medzi vetami (resp. medzi vetami a množinami viet) alebo vzťah synonymity (rovnosť) jazykových výrazov a mnoho iných. Spomenuté vzťahy jazykových výrazov k mimojazykovým predmetom a tie vlastnosti jazykových výrazov a vzťahy medzi nimi, ktoré závisia od ich vzťahov k mimojazykovým predmetom budeme nazývať *sémantickými* vlastnosťami alebo vzťahmi. Ich skúmaním sa zaoberá sémantika.

Pragmatika, zameraná na štúdium určitých vzťahov medzi jazykovými výrazmi a ich používateľmi, je z troch základných semiotických disciplín rozpracovaná najmenej. Medzi najčastejšie analyzované *pragmatické* vzťahy patrí vzťah uznávania. Je to vzťah, ktorý zaujíma používateľ jazyka k nejakej oznamovacej vete určitého jazyka vtedy, keď je presvedčený o jej pravdivosti. Iným pragmatickým vzťahom je vzťah rozumenia, ktorý existuje medzi nejakým výrazom v jazyka J a jeho používateľom X vtedy, keď X rozumie výrazu v jazyka J . Používateľ X , ktorý vypovedá nejakú vetu v alebo tvrdí nejakú oznamovaciu vetu w , je tiež v určitých pragmatických vzťahoch k vetám v a w . Rôzne fyziologické, psychologické, sociologické, ba i etnologické výskumy jazykových prejavov a s nimi spojených fyziologických a psychických procesov a rozmanitých javov možno tiež zaradiť do pragmatiky.

Podľa toho, či sa príslušná semiotická disciplína zaoberá empirickým bádáním nejakého prirodzeného jazyka, prípadne viacerých prirodzených jazykov, alebo skúmaním systému, resp. systémov pravidiel (voľne stanovených alebo skonštruovaných na základe analýzy nejakého daného jazyka), ktoré vymedzujú rôzne syntaktické, sémantické a pragmatické pojmy (napr. pojem vety, dôkazu, označenia, pravdy, uznávania, rozumenia atď.), rozoznávame *deskriptívnu* a *čistú* syntaktiku, sémantiku a pragmatiku. Týmto delením sa tu však podrobnejšie zaoberať nemôžeme. Deskriptívna časť semiotiky je vyhradená lingvistike (a iným vedám, o ktoré sa lingvistika pri svojom bádání prirodzených jazykov opiera), čistá syntaktika a sémantika logike (alebo vede o logike — metalogike). Čistá pragmatika je doteraz rozpracovaná pomerne slabo. Napriek tomu, že sa niekedy charakterizuje ako logická pragmatika, jej začlenenie do logiky je zatiaľ dosť sporné. Moderná logika sa totiž vyvíjala a rozvíja bez badateľnejšieho vplyvu a zásahu pragmatického skúmania. I v našom výklade logiky budeme od pragmatických aspektov abstrahovať. Čistá pragmatika má však nesporný význam pre filozofiu, najmä teóriu poznania, metodológiu vied a lingvistiku. Jej výsledky môžu prispieť k rozvoju deskriptívnej pragmatiky, ktorá má významné postavenie v rámci deskriptívnej semiotiky.⁷

⁷ Členenie semiotiky na syntaktiku, sémantiku a pragmatiku pochádza od Ch. W. Morrisa, pozri jeho *Foundations of the Theory of Signs*, International Encyclopedia of Unified Science, 1. diel, zoš. 2. The University of Chicago Press 1962, 78—137 (1. vydanie r. 1938). O deskriptívnej semiotike a čistej syntaktike a sémantike pozri R. Carnap, *Introduction to Semantics*. Cambridge, Mass., Harvard University Press 1942, 3—15. S prvým precíznejšie rozpracovaným systémom čistej pragmatiky prišiel R. M. Martin, *Toward a Systematic Pragmatics*. Amsterdam, North Holland Publ. Comp. 1959. U nás zatiaľ jediná podrobnejšiu informáciu o čistej pragmatike (najmä o Martinovej práci) čitateľ nájde v článku A. Rišku, *O logickej pragmatike*. Filozofia 1966, č. 3, 269—280.

Výsledky skúmania akéhokoľvek jazyka vyjadrujeme tiež v nejakom jazyku. Niekedy je veľmi účelné alebo z určitých dôvodov aj nevyhnutné striktne odlišovať skúmaný jazyk od jazyka, v ktorom formulujeme výsledky tohto skúmania. Skúmaný jazyk sa nazýva *objektovým jazykom* alebo *jazykom* — *objektom* a jazyk, v ktorom sa vyjadrujú poznatky o objektovom jazyku, resp. pravidlá pre jeho používanie, nazýva sa *metajazykom* (nadjazykom). Pri konštrukcii nového jazyka sa v metajazyku formulujú pravidlá pre výstavbu a používanie konštruovaného jazyka.

Mnohé termíny, ktoré sme tu doteraz zaviedli, boli vymedzené veľmi kuso a stručne. Týka sa to najmä termínov semiotiky, ktoré ani po uvedených vymedzeniach nemožno pokladať za úplne jasné a ostré. Počítame s tým, že ďalší výklad ich spresní a ozrejní natoľko, nakoľko to budeme potrebovať. Niekoľko dôležitých výrazov sme použili bez bližšieho vymedzenia (boli to napr. výrazy „správny úsudok“, „pravidlo“, „pravidlo správneho usudzovania“, „logická štruktúra (stavba) viet“); predpokladali sme, že v danom kontexte boli intuitívne dosť zrozumiteľné a jasné. Týmito výrazmi sa budeme zaoberať v priebehu ďalšieho výkladu.

§ 2. Logická štruktúra jazyka

Aby sme mohli objasniť pojem logickej štruktúry viet (a teda aj iných jazykových výrazov, ktoré môžu vo vete figurovať ako jej zložky), musíme určiť a) na aké druhy, *syntaktické kategórie* člení logika súhrn všetkých jazykových výrazov ľubovoľného jazyka a zároveň b) stanoviť princípy (pravidlá), podľa ktorých možno z výrazov určitých kategórií budovať vety a iné výrazy. Logickú stavbu ľubovoľnej vety určíme tak, že vetu rozložíme na najjednoduchšie zložky, ktoré zaradíme do príslušných syntaktických kategórií a zistíme, ako sú tieto zložky vo vete vzájomne pospájané.

Všimnime si teraz, ako a z akého aspektu člení logika jazykové výrazy na určité kategórie. Toto členenie závisí od istých veľmi všeobecných syntaktických a sémantických vlastností jazykových výrazov ľubovoľného jazyka.⁸ Nie sú to vlastnosti, ktoré majú iba výrazy určitého jazyka, prípadne viacerých príbuzných jazykov, ale vlastnosti, ktoré prislúchajú výrazom tej istej kategórie v ktoromkoľvek jazyku, či už v prirodzenom, umelom alebo miešanom. Ale prv než sa pustíme do všeobecných a dosť abstraktných úvah o týchto vlastnostiach, pozrime sa trochu bližšie na jednotlivé kategórie výrazov.

(Pokračovanie)

⁸ Snáď preto miesto výrazu „kategória výrazov“ používajú niektorí autori termín „syntaktická kategória výrazov“, iní termín „sémantická kategória výrazov“. V poslednej dobe sa stále viac ujíma prvý termín, ktorý budeme používať aj my.